

Nacionalisme català

Josep Armengou,
Nacionalisme català. Idees i pensaments,
Edicions de L'Albí / Idees 9,
Berga 2006.

Josep Armengou (1910-1976), escriptor, músic i vicari de Berga durant molts anys, té dues obres clau sobre el pensament identitari: *Justificació de Catalunya*, que no fou editada d'una manera íntegra fins a 1996, i el llibre que comentem, *Nacionalisme català*, del qual, com de l'anterior, s'havien fet edicions clandestines i que ara finalment veu la llum d'una manera normalitzada. En tots dos llibres Armengou fa aportacions molt interessants sobre la importància de la llengua, sobre les actituds lingüístiques dels catalans i dels ocupants, sobre la situació de l'ús del català, sobre les ideologies lingüístiques, sobre la història de la llengua... I ho fa d'una manera radicalment desacomplexada, sense ambigüitats ni ambivalències:

«Després de la ridícula castellanització de la part indigent de la nostra burgesia, podem dir que avui, a Catalunya, la llengua castellana és un idioma de classe: la classe burgesa i la classe dominant. Sense deixar d'ésser, però, l'idioma de la vulgaritat.»

A l'autor no li fan falta els arguments etnocèntrics: «Val més un murcià parlant català que deu mil catalans parlant castellà», atès que el gruix del seu raonament es basa en el patriotisme lingüístic, el patriotisme més profund, coherent, objectiu i objectivable. Les raons ecoidiomàtiques d'Armengou són un monument a la cons-

ciència lingüística, un esperó a la militància per la llengua i sobretot un compromís amb la comunitat lingüística, amb la nació lingüística que en fa ús, que la crea i la re-crea cada dia a cada hora, en cada cantonada dels racons dels Països Catalans, en cada narració, en cada poema, en cada paraula amorosa dels amants catalans.

El català és la llengua que ens ha parit; però la poden fer seva, la poden adoptar, tots aquells que en tinguin una altra de naixement, amb el supòsit que hi sàpiguen trobar les meravelles o, si més no, la utilitat que hi hem sabut trobar els qui la defensem amb constància i amor de llengua. Així ho expressava aquest capellà de Berga:

«Per a un murcià, parlar català és un enriquiment. Per a un català, parlar habitualment en castellà és l'acceptació d'una injustícia, la rendició total, la degeneració.»

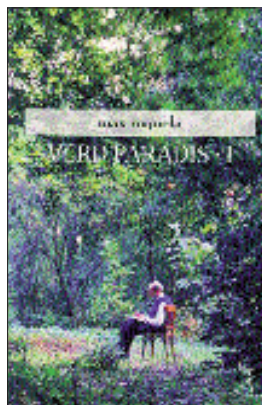
Armengou reivindica el dret dels nouvinguts a **esdevenir catalans**, un plantejament més actual que mai. Una necessitat més clara que mai. Estem obligats a oferir als nouvinguts el dret a esdevenir catalans.

En els moments que concebé aquest llibre, parlar català era una arma política, un acte de resistència. Trenta anys després, fer nostre el català és l'única possibilitat que queda a la nació catalana per a sobreviure, per a no ser absorbida per les globalitzacions i els imperialismes lingüístics. Perquè «matar un idioma és assassinar una cultura, i matar una cultura és un crim de lesa humanitat» i «aquest és, entre els altres, el crim de l'Espanya tradicional, portat amb Franco al paroxisme de la criminalitat». No oblidar que també en nom d'una falsa democràcia podria consumir-se el genocidi contra la llengua catalana.

D'aquest llibre n'hem comentat algunes idees sobre la llengua. Tanmateix, té també apartats sobre nació i estat, sobre la relació entre el nacionalisme i l'internacionalisme, la qüestió social, el règim polític, la revolució, Espanya, la política catalana del seu temps i la invasió espanyola. De tots en parla amb la mateixa lucidesa i claredat amb què tracta els temes de l'ús i les idees sobre la llengua. Fem-nos dignes de Josep Armengou! ♦

JORDI SOLÉ I CAMARDONS

Verd paradís

Max Roqueta, **Verd paradís I. Narracions**, (i II),
Trad. de J. Figueras i Trull,
Galerada,
Cabrera de Mar 2005.

Devia ser a mitjan curs de l'any 2004 que va venir a la Facultat de Lletres de la meua Universitat de Girona Joan de Cantalaua, nom amb què signava els seus llibres el sacerdot i filòleg Loís Combas (Bedarrius, 1925 - Cenhas, 23-9-2006). Cantalaua ens va fer una conferència als professors i estudiants dels cursos avançats i ens va presentar el seu *Diccionari general occitan*. Vaig quedar realment admirat de sentir la llengua occitana que brollava dels seus llavis: una llengua pura, sense cap rastre de gal·licismes. Era un plaer absolut. L'occità, que va ser la primera llengua d'Europa a expressar-se en forma literària i la llengua que va originar l'estudi científic de les llengües europees, es troba en un estat deplorable: podríem dir que malviu de miracle. Cantalaua, un dels darrers occitans de llengua incontaminada, va morir el setembre del 2006.

Els homes moren, però el testimoni que les llengües han deixat perdura. L'occitanista Jaume Figueras i Trull i l'editor de Galerada, Joan Maluquer i Ferrer, han fet una aposta formidable per la bellesa que la llengua occitana conté en la proses que com-

ponen *Verd paradís* de Max Roqueta. Aquest metge i escriptor, pràcticament desconegut, va viure una vida gairebé centenària. Havia nascut a Argelièrs, l'Erau, l'any 1908 i va morir a Montpeller en el 2005. Fou metge de professió i testimoni d'un temps i d'un món que avui són sols record i paraules.

Verd paradís és una obra d'orfebre que ens és oferta en una pulcríssima versió catalana feta per Jaume Figueras. El traductor s'ha sabut endinsar en el món de la bellesa de Max Roqueta i hi ha donat forma catalana. *Verd paradís* és un conjunt de proses d'alta densitat poètica en què el metge escriptor cisella el món de pagès de la seva infantesa. És una veritable recerca del temps viscut. El segon volum és dedicat a la bona memòria de Caterina Avinens, «que feia de minyona a casa, que no sabia francès i que, amb la seva paraula, sense adonar-se'n, em tornà el delit de viure».

Aquests llibres ens porten el record de Joaquim Ruyra i de Josep Sebastià Pons: la terra, les persones, l'aire s'expressa en llengua occitana, amb una riquesa simplement aclaparadora.

Verd paradís és un llibre d'una rara bellesa. El traductor català ha construït una obra mestra sobre un text original d'una rara perfecció, que, a més, ens és ofert en la segona part de l'obra amb números marginals que remeten a la pàgina de la versió catalana que figura en la primera part de cada volum. Podem llegir aquestes bellíssimes proses en català i després fer l'exercici d'endinsar-nos en el text original. Ens trobarem amb un món gairebé mític en què els boscos de les terres de l'Erau cobren vida i es fonen amb les persones reals o llegendàries que la finíssima prosa de Max Roqueta fa desfilar per les pàgines de *Verd paradís*.

Aquests dos volums són una veritable troballa literària que us recomano amb ve-hemència. ♦

JOAN FERRER